

Asia: VN/1984/2019

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus

Vapaaehtoisuuden puutteeseen perustuva sääntely

Mitä mieltä olette ehdotuksesta säätää raiskauksen ja muiden seksuaalirikosten keskeiseksi tunnusmerkistökijäksi vapaaehtoisuuden puute ehdotuksen mukaisesti?

-

Mitä mieltä olette ehdotetuista säännöksistä, jotka koskevat tilanteita, joissa teon kohteella ei ole mahdollisuutta muodostaa tai ilmaista tahtoaan (rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 2 momentin 2 kohta)?

-

Muut aikuisiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalisen kajoamisen törkeän tekemuodon säätämisestä?

-

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalista hyväksikäyttöä koskevasta säännöksestä?

-

Mitä mieltä olette seksuaalista ahdistelua koskevan säännöksen soveltamisalan ehdotetusta laajennuksesta?

-

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalisen kuvan luvaton levittämistä koskevasta säännöksestä?

-

Mitä mieltä olette sukupuoliyhteyden määritelmän ehdotetusta laajentamisesta?

-

Muita aikuisiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyviä huomioita?

-

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta säätää lapsiin kohdistuvia tekoja koskevat säännökset omaksi kokonaisuudekseen?

-

Mitä mieltä olette lapsenraiskausta koskevasta säännöksestä?

-

Mitä mieltä olette seksuaalista kajoamista lapseen koskevasta säännöksestä?

-

Mitä mieltä olette sukupuoliyhteyksien ja seksuaalisten tekojen säätämisestä rangaistavaksi sellaisenaan lapsenraiskauksena tai seksuaalisena kajoamisena lapseen, kun ne kohdistuvat alle 12-vuotiaaseen lapseen?

-

Mitä mieltä olette muutoksista paritusta koskevaan sääntelyyn?

-

Mitä mieltä olette muutoksista lasta seksuaalisesti esittäviä kuvia koskevaan sääntelyyn?

-

Muita lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyviä huomioita?

-

Rangaistukset

Mitä mieltä olette ehdotetuista rangaistusasteikoista?

-

Muut huomiot

Huomioita esityksen arvioituihin vaikutuksiin liittyen?

Työryhmämietinnön sivulla 176 mainitaan, että oikeudeton tunkeutuminen toisen sukupuolen pukeutumis- ja wc-tiloihin ollaan kriminalisoimassa. Tämä lausuma on järjestömme jäsenten kannalta erityisen ongelmallinen. Järjestömme jäsenkunta koostuu pääosin transvestiiteista ja eri vaiheissa prosessia olevista transnaisista. Meistä moni on siksi tilanteessa, jossa elämme julkisuudessa naisena, mutta juridinen sukupuoli on joko pysyvästi tai pitkällisen transprosessin takia mies. Toisaalta oman turvallisuutemme ja toisaalta identiteettimme takia käytämme säännöllisesti naistenhuoneita ja naisten pukeutumistiloja esimerkiksi kuntosaleilla, jos kolmatta vaihtoehtoa ei

ole saatavilla. Lausuman yksioikoinen tulkinta tuottaisi siis dramaattisen muutoksen elämäämme ja rajoittaisi sitä merkittävästi – miesten tilat eivät ole monille käytännössä vaihtoehto. Näin ollen transihmisten turvallinen tila on uudistettavassa laissa taattava tasa-arvolain perusteella niin, että sitä ei voida tulkita näissä tilanteissa lähtökohtaisesti ”oikeudettomaksi”.

On mahdotonta ennakoida kaikkia mahdollisia tapoja, joilla ihminen keksii seksuaalisesti ahdistella toista, joten ymmärrämme, että perusteluihin liitetään esimerkkejä "muista vastaavista tavoista". Näissä esimerkeissä ei kuitenkaan saa olla sellaisia, jotka tuottavat riskin toisten lakien kanssa ristiriidassa oleviin tulkintoihin akuuteissa tilanteissa tai oikeuskäytännöissä.

Jos olemme ymmärtäneet oikein, ”oikeudeton” on mahdollisesta tulkita niin, että transihmisten turvallinen tila on tasa-arvolain perusteella taattava ja näin ollen kuvaamamme oma toimintatapamme ei ole ”oikeudeton”. Vaikka lakia jälkikäteen tulkittaessa voitaisiinkin tuoda esille tämä tasa-arvolain näkökulma, sen esiintuonnin eksplisiittinen puuttuminen laista ja sen perusteluissa aiheuttaa riskin tilanteisiin, joissa tätä sanamuotoa voitaisiin käyttää tasa-arvolain vastaisessa syrjinnässä: Se, että laki on omalla puolella, ei kauheasti ilahduta, jos siihen lakiin vedoten joutuu heitetyksi ulos kuntosalin pukuhuoneesta.

Huomioita muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin liittyen?

-

Muita huomiota liittyen esitettyihin lakiehdotuksiin?

Tarkemmat perusteet sille, että transihmisen pukeutuminen ”toisen sukupuolen” tiloissa ei ole oikeudetonta

Transhenkilön meneminen pukuhuoneeseen tai pesutilaan tulee juridisin perustein jäädä rangaistavuuden ulkopuolelle, koska

- pukuhuoneeseen tai pesutilaan meneminen ei olisi oikeudetonta oman identiteetin takia. Tämä on erityisen selkeää niiden transsukupuolisten kohdalla, joiden sukupuoli on juridisesti vahvistettu ja jotka menevät tälle sukupuolelle tarkoitettuun tilaan: Translain nojalla henkilön sukupuolena on muuta lainsäädäntöä sovellettaessa pidettävä vahvistettua sukupuolta. Myös muilla kuin sukupuolensa vahvistaneilla (niin trans- kuin muunsukupuolisillakin ja transvestiiteilla) on oltava oikeus käyttää sukupuoli-identiteettinsä tai sukupuolen ilmaisunsa mukaista tilaa tasa-arvolain nojalla, jolloin tilaan meneminen ei olisi oikeudetonta. Tällöin sanamuoto "vastakkaisen" sukupuolen tilaan tunkeutumisesta ei varsinaisesti koskisi näitä tilanteita.
- teon pitäisi vakavuudeltaan (intensiteettinsä tai toistuvuutensa takia) rinnastua koskettelemalla tehtyyn ahdisteluun. Jos transhenkilö menee pukeutumaan tai peseytymään, eikä esim. silmäile asiattomasti alastomia ihmisiä tai tunkeudu lähelle, ei teko rinnastuisi vakavuudeltaan kosketteluun. Asiaton silmäily ja lähelle tunkeutuminen voi taas olla seksuaalista ahdistelua ihan

sukupuolesta riippumatta. Voidaan myös kyseenalaistaa se, olisiko pelkkä tilaan meneminen pukeutumaan tai peseytymään omiaan loukkaamaan muiden seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

- teon pitäisi kohdistua tiettyyn henkilöön, mikä ei täyttyne, jos transhenkilö vain keskittyy omiin asioihinsa.
- vaihtoehtona oleva, oman sukupuolimerkinnän mukainen pukeutumistila olisi merkittävä turvallisuusriski monessa tapauksessa.

Kaiken kaikkiaan avointa tunnusmerkistöä on tulkittava suppeasti ja epäselvässä tapauksessa potentiaalisen tekijän eduksi. Kirjausta ei siksi voitaisi käyttää esim. vessatilojen kohdalla, ellei henkilö esim. pyri kurkkimaan vessakoppiin - jolloin sukupuolella ei jälleen olisi mitään merkitystä ahdistelun tunnusmerkistön soveltamisen kannalta.

Muutosehdotus:

Nämä kaikki perusteet tulisivat todennäköisesti esille, jos asiaa jouduttaisiin käsittelemään oikeudessa. Kuntosalin tai uimahallin valvojan kanssa keskustellessa näin pitkät perusteet eivät ole toimivia, eikä niitä löydy muuten kuin lakeja ristiin lukemalla. Sen takia edellyttämme, että lain perusteluissa tarkennetaan ”oikeudeton” oleskelu niin, että se sulkee transihmisen normaalin pukeutumisen ja peseytymisen kriminalisoinnin ulkopuolelle selväsanaisesti. Tällainen muotoilu voisi olla esimerkiksi:

- ”Toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavana ei pidettäisi pelkästään sitä, että sukupuolivähemmistöön kuuluva henkilö käyttää tietylle sukupuolelle osoitettua pukeutumis- tai peseytymistilaa.”

”Oikeudetonta” oleskelua pitäisi myös tarkentaa niin, että siinä selkeästi ilmenee seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaus, esimerkiksi:

- ”Säännöksessä tarkoitettuja muulla tavalla tehtyjä seksuaalisia tekoja voisivat olla esimerkiksi riisuutuvien, pukeutuvien tai alastomien henkilöiden epäasiallinen katseleminen yhteisessä pukeutumis- tai peseytymistilassa tai toisen riisuutumisen seuraaminen salaa ovenraosta.”

Yhtenä vaihtoehtona olisi, että häirintätilanteita kuvattaessa ei puhuttaisi sukupuolesta mitään: Häiritsevää koskettelua, lähentelyä tai tuijottamista voi tehdä kuka tahansa sukupuoleen katsomatta.

Saloheimo Tuomo
Dreamwear Club ry